
گزارش وضعیت اقشار آسیب پذیر و آسیب دیدگان اجتماعی

(۱۳۸۲-۱۳۹۶)

مجموعه مقالات

ویراستار علمی و مدیر طرح:

سعید معیدفر

۲۸۱ حسین سوختنور

۳۱۵ سعید معیدفر

۳۲۹ سعید معیدفر

۳۸۱ سعید معیدفر

فهرست

- پیش‌گفتار ۷
- مقدمه سعید معیدفر ۹
- مطالعه‌ی آسیب‌های اجتماعی ایدز، هیپاتیت، سرطان و بیماری‌های مشکل‌درمان و قربانیان آن‌ها مهسا رجب‌لاریجانی ۱۳
- مطالعه‌ی علل جامعه‌شناختی جرایم خشونت، تجاوز و سرقت و آسیب‌های قربانیان آن‌ها مهسا رجب‌لاریجانی ۴۱
- تکدی‌گری و متکدیان مرضیه ذوالفقاری ۶۹
- بی‌سرپناهی و کارتن‌خواب‌ها مرضیه ذوالفقاری ۹۷
- بررسی مشکلات بیماران مبتلا به اختلال روان و راهکارهای مقابله با آن در ایران سعید روحانی‌نژاد ۱۲۷
- بررسی راهکارهای مشکلات زندگی سالمندان در ایران سعید روحانی‌نژاد ۱۵۵
- بررسی مشکلات و مسائل معتادان به مواد مخدر سعید روحانی‌نژاد ۱۸۱
- مطالعه و بررسی روسپی‌گری و روسپیان سارا دارابی ۲۱۵
- خشونت خانگی؛ زنان و کودکان کتک‌خورده سارا دارابی ۲۵۳
- مقدمه‌ای بر آسیب‌شناسی وضعیت طلاق و زنان مطلقه و سرپرست خانوار حسین سوختانلو ۲۸۱
- مقدمه‌ای بر آسیب‌شناسی زندان در ایران سجاد علیزاده، حسین سوختانلو ۳۱۵
- بررسی مسائل حادثه‌دیدگان بلایا و فجایع طبیعی افشین خاکی نجف‌آبادی ۳۴۹
- بررسی آسیب‌پذیری کودکان بی‌سرپرست، بدسرپرست یا فراری افشین خاکی نجف‌آبادی ۳۸۱

پیش‌گفتار

مؤسسه‌ی رحمان با هدف بهبود و ارتقای وضعیت اجتماعی فعالیت خود را از سال ۱۳۸۶ آغاز کرده است. «گزارش‌گری وضعیت اجتماعی ایران» از طرح‌های اصلی رحمان است که بنا دارد به ارائه‌ی گزارش‌های جامعی از شرایط اجتماعی ایران بپردازد. نخستین گام برای سیاست‌گذاری مناسب و برنامه‌ریزی اصولی در هر جامعه، داشتن تصویری واقعی، علمی و بی‌طرف از مسائل اجتماعی است که می‌تواند پایه‌ی گام‌های بعدی باشد. مؤسسه‌ی رحمان با این نگاه تاکنون چند گزارش از جمله گزارش وضعیت اجتماعی ایران، گزارش وضعیت اجتماعی زنان و گزارش وضعیت توسعه‌ی انسانی را با همکاری پژوهش‌گران برجسته‌ی علوم اجتماعی به چاپ رسانده است.

گزارش وضعیت اقشار آسیب‌پذیر و آسیب‌دیدگان اجتماعی یکی دیگر از این مجموعه گزارش‌هاست که به کوشش دکتر سعید معیدفر به انجام رسیده است. در این گزارش تلاش شده است وضعیت افراد مبتلا به اختلالات روانی، خشونت‌های خانگی، بیماری‌های مشکل‌درمان، کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست، سالمندان، بی‌سرپناهی و کارتن‌خوابی، روسپی‌گری، زندانیان و افراد مطلقه مورد بررسی قرار بگیرد. با این امید که با شناخت بهتری از وضعیت این اقشار آسیب‌پذیر، بتوان در جهت بهبود شرایط و کاهش آسیب‌های آنان گامی هرچند کوچک، اما عمیق برداشت.

با سپاس از دکتر سعید معیدفر و گروه پژوهشی ایشان که با کوشش خود این گزارش را به سرانجام رساندند.

مؤسسه‌ی رحمان

مقدمه

سعید معیدفر^۱

نیزیت می‌گوید مسائل اجتماعی حتی ناگوارترین و بدترین آن‌ها معمولاً در ارزش‌هایی ریشه دارند که به شدت از سوی ما تأیید می‌شوند. به دیگر سخن، مسائل اجتماعی اغلب رابطه‌ای کارکردی با نهادها و ارزش‌هایی دارند که ما با آن‌ها زندگی می‌کنیم.^۲ در این سخن تلویحاً پذیرفته می‌شود که جامعه‌ای که سودای توسعه و رشد دارد، باید بپذیرد که در آن جامعه ممکن است بحران‌ها و مسائل اجتماعی نیز رخ دهد.^۳

با این وصف، اگرچه گذشته مهم است و با روش‌هایی که بشر به واسطه‌ی تجربه و علم و دانش جدید به دست می‌آورد، می‌تواند در برنامه‌ریزی و مدیریت، تصمیم‌گیری صحیح‌تری داشته باشد تا خطاهای گذشته را مرتکب نشود، اما اول، برای پی‌آمدهای ناگواری که به واسطه‌ی نقص کارهای قبلی ایجاد شده است و دوم، برای پی‌آمدهای ناگواری که به واسطه‌ی نقص کارهای امروز که بعداً مشخص خواهد شد، چه باید کرد؟ در واقع، ما هر زمان داریم با کارهای به ظاهر خیرخواهانه و بی‌نقص خود مشکلاتی را برای عده‌ای ایجاد می‌کنیم که بعداً معلوم خواهد شد. اگرچه در آینده ما و یا دیگرانی که پس از ما خواهند آمد، به نقص این کار امروز آگاه می‌شوند، اما اقدامات ما تأثیر خود را بر جامعه و گروه‌هایی از مردم گذاشته است و این تأثیرات قابل برگشت نخواهند بود. در این جاست که به نظر می‌رسد، برای پی‌آمدهای ناگواری که عمدتاً نتیجه‌ی ناخواسته‌ی کشش ما و یا پدران و نیاکان ما هستند نیز باید فکر کرد.

۱ دانشیار بازنشسته‌ی گروه جامعه‌شناسی دانشگاه تهران، smoidfar@ut.ac.ir

2 Merton, R. K. & Nisbet, R. 'Contemporary Social Problems' 3th edition, Harcourt Brace Jovanich, Inc. USA 1971 p19.

۳ سعید، معیدفر (۱۳۷۹). جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی معاصر در ایران. تهران: سرزمین ما، صفحه‌ی ۴۲.